

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

THEOGN.

DIS MEGARENSIS SENTIÆ Elegiacæ, Græcè & Latinè,
unà cum eiusdem argumenti reliquijs,

Phocylidis	Rhiani
Pythagoræ	Eratosthenis
Solonis	Panyasidis
Tyrtæi	Lini
Naumachij	Menecratis
Callimachi	Posidippi
Mimnermi	Metrodori
Eueni	Simonidis:
	Seniorum libello.

*Omnia in usum Scholarum collecta, & ad uerbum
conuersa per Eliam Vinetum, & IACOBVM
HERTELIVM Curien. Variscum : Carmine
uero Latino partim à Hieronymo Osio Tu-
ringo, partim ab alijs expressa.*

Accessit in studiosorum gratiam;
Homeri Batrachomyomachia, item La-
tino carmine à Hier. Osio
reddita.

BASILEAE.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Christiansborg Otto Comes & Dæsin
Schallenberg &c. Prepositus Con-
-Stadtensis ab a° 1693, Canonicus
Augustana ab a° 1672, eisdemq;
ecclesie Decan ab a° 1721. natus
a° 1655. Æt. Junii, hora 8. mā-
tutinā in Hagen prope Lindis
Austrie Superioris, Patre, Comite
Christophoro Ernesto &c. Matre,
Christinā, natā Baronissā Schi-
-ferin &c. Denatg a° 17. . .

IACOBVS HERTELIVS
Zodoco Iungio Brisacensi, optimæ
spei adolescenti,

S. D. P.

Vandoquidē, iōdōce ch-
rissime, nihil animis homi-
num magis inhæret, quām
id cui à teneris consuescūt;
idq; quod tenerum est, ut
ait Seneca, proximis applicatur: univer-
sæ hominum societatis permagni inter-
est, ut ab ineuntibus statim annis morta-
les optimis, quæ per totā uitam usui fu-
tura sint, assuēscere discant. Quia uero æ-
tatis imbecillitate iuuentus ad malum
quām ad bonum proclivior, minus con-
siderat, profutura nē an obfutura sint
quæ tractat: opus est, ut per adultiores,
quibus cura eius qualicunq; modo incū-
bit, à turpibus ad honesta, à uitijs ad uir-
tutum amorem deducatur. Id autem nul-
la commodiore uia, quām per liberalem
institutionē, fieri potest. Tāta enim eius
uis est in utrāq; partem, ut nulla tam bo-
na possit esse natura, quin illius quasi ex-
colendæ cura intermissa, uitiosa redda-

a 2 tur:

tur: nulla item tam mala sit, quæ non ad frugem liberali ac fideli institutione redigatur. Proinde cum adulta hominum ætas ad omnia minus docilis tractabilisq; sit, quam rudes illi iuuentutis anni, qui instar ceræ quamlibet impressione admittunt facile: tum generosi mores, ut ille ait, imbuendi sunt, cum tener est animus: tum optimis assuescendum, eaq; descendat quæ nec grandine, nec uim, nec Ioué ipsum, ut Plato inquit, extimescat: quæ quoq; cum naufrago salua eritare, nec à latronibus eripi queant, cū ad quævis cereum adhuc est ingenium. Nam postquam annis iam quasi dirigit animus, partim ægrè, quotū prava consuetudine fuimus infecti, dediscimus: partim, quæ nescimus, nō nisi maxima nobis inculcari difficultate possunt. Quod elegatissima metaphora hac respexisse uidetur Ouid.

Quæ præbet latae arbor spaciantibus umbras,

Quo posita est primum tempore, uirga fuit.

Tunc poterat manibus summa tellure reuelli,

Nunc stat in immensum uiribus aucta suis.

Hec perita rerum antiquitas considerans, quæ nihil non egit ut Republicæ optimè constitutæ in suo flore permanerent,

iuuen-

juuentutem, ceu seminarium totius hominum conuersationis, optimis quibus uis non tam artibus & disciplinis, quam morum uitæque præceptis imbuendam curauit. Non ignara, & sine literis rudes inertesq; & cum literis párum utiles fore homines, nisi honestati uite quam pri-
mùm assuefierent. Plus enim deficere quam proficere eum qui doctrina proficit, & moribus deficit, præter ueterum sapientum testimonia, quotidiana docet experientia. Non autem quæuis temerè, & citra delectū, teneris puerorū animis obtrudi passa est: sed eos autores, qui & pie-
tatem, & præcepta de morum uirtutibus continerent, proposuit. In quorum auto-
rum numero, Poetæ, qui uel mira ingenij industria clarorum uirorū egregia facta in exemplum posteritati delcripta reli-
quissent, uel quam breuissimis, maximeq; illustribus sententijs doctrinā morum essent complexi, suo quodam iure facilè primas obtinuerūt: unde & nomē illorum in maximo cultu, maximaq; ueneratiōe apud optimos quosuis extitisse non ignoramus. Plato, philosophiæ quidam sol, huiusmodi Poetas non du-

bitat nunc deorum filios, nunc prophetae appellare. Et tantum abest ut è Republica i*su* i*eicerit* (quod i*js* fecisse legitur, qui diuina poetice arte ad lasciuiam, tuppesq*; amores abus*i* erant) ut & ipse testimonijs eorum usus, & alijs exemplo suo præclarissima ipsorum monumēta euoluendi autor fuerit. Sicut eius rei locuples testis est honestissima creberrimaq*; apud ipsum Solonis, Tyrtaei, Homeri, Hesiodi, & aliorum melioris notæ mentio. Socratem, qui ipsius Apollinis oraculo sapiens pronunciatus est, Euripide Tragico familiarissimè usum esse, nemo nescit. *μασῶν θράπεποντες, καὶ αὐτῶν αὔρηρες,* ab Hesiodo & Pindaro nūcupantur. Strabo autem lib. i de Situ orbis scriptū reliquit, ueteres *τὸν πρώτῳ ποιητὴν*, ut omnium doctrinarū antiquissimam, philosophiam quandam perhibuisse. Quippe quę à teneris nos unguiculis ad uiuendi rationes perducat, mores atque affectus edoceat, quæq*; gerenda, declinanda ue sint, quadam cantus suavitate præcipiat.* Et quo magis suā erga huiusmodi *ἀθηναῖς τοιχρᾶς* gratitudinem testacā redderēt, iuuenesq*; ad bonarum rerum studia, morumq*;****

rumq; integritatem excitarent: statuis ac imaginibus eos honestari, poemata ipsorum in publicis Deorum celebritatibus, alijsq; conuentibus recitari, optimasq; sententias templorum foribus, tanquam Deo dignas, imò ab ipsis Numinibus usurpatas, affigi, nec nō aureis preciosissq; materijs insculptas ad omnem posteritatem conseruari curauerunt. Quemadmodum ex Platone, Xenophonte, Pausania, Plutarcho, Athenæo, alijsq; uetustissimis scriptorib. & iam dicta, & alia plura, de Poetarum excellentia & utilitate cuiuis obuiia sunt: nec patitur epistolę angustia huic omnia referre. Etsi uero Christianę professionis homines, sinceræ Religionis Pietatisq; studium nō ab huiusmodi autoribus, sed ex sacrosanctæ Scripturæ fontibus petere debet & possunt, ut quæ sola salutem & æternam beatitudinem per I E S V C H R I S T I, ueri Dei ueriq; hominis meritum credentibus paratam esse monstreret, præceptaq; ad Christianam uitā utilia copiosissimè præscribat: tamen Poetarū quoq; (qualium scripta iuuētuti proponimus, & ut ab alijs inde fiat omnib. uotis optam⁹) lectionē &

usurpatam, & in non contemnendo pre-
cio habitam, habendamq; esse, grauissi-
ma sanctissimorum in Ecclesia Dei viro-
rum exempla & autoritates comprobāt:
quarum paucissimas, ob eos qui parum
dextrè de illustribus Poetarum monu-
mentis sentiunt, in mediū proferre pla-
cuit. D. Paulum, electum illud Dei o-
mnipotētis organū, Poetarū libros euol-
uisse, & ut etiā Clemens ait, ad ædifica-
tionem curamque aliorum, testimonijs
eorum uti non erubuisse, Sacrarum lite-
rarum ueritas testatur. Sic enim Act. 17.
ubi Deum esse probat, Aratum uetustissi-
mum poetam citat. 1 Cor. 15. ex Menan-
dro Comico malorum consortia fugien-
da monet, quòd prauis colloquijs boni
mores corrumpantur: quod testimoni-
um in Comicis nostris nō est omissum.
Cretensium mores, Tit. 1. ex Epimenide
uate Cretensi graphicè depingēs ait: *κρη-
τις αἰεὶ ψῦχοι, κακὰ θηέται, γαστέρες αὔγονται.* Gre-
gorius Nazianzenus, ob excellentiam
Theologus dictus, scriptis Poetarum mi-
rè delectatus est: & sacrorum carminum
uolumen posteritati reliquit, quod non
solùm priscis temporibus propositum
est

est pueris (ut Socrates, Sozomenus, Orosius & Eutropius scribunt) uerum etiam hodie a doctissimis uiris in delicij habetur & excolitur. Quid de Iohanne Chrysostomo, patriarcha Constantinopolitano sub Arcadio & Honorio Impp. anno Christi 401. dicam, qui Aristophanis Comedijs etiam noctu pro puluino usus est? Quid de Eustathio Thessalonicense, cuius etiam hodie eruditissimi in Homerum, ingeniorum fontem, commentarij extant? Neque mihi hoc loco temperare queo, quo minus etiam D. Basiliij Cæsarieñsis, cui uirtutum splendor Magni cognomen peperit, uerba adscribam, de seorum Poetarum lectione, qui bonorum hominum dicta facta ue narrassent: quales præ cæteris fuerunt, Homerus, Hesiod⁹, Theognis, Phocylides, Pythagoras, Solon, Tyrtaeus, & alij. Sic ergo in Admonitione ad adolescentes, quo pacto ex gentilium scriptis proficerentur, ait: επὶ τούτου παρακαμένων καὶ ποιητῶν, καὶ λογοποιῶν, καὶ ρήτορων, καὶ πᾶσιν αὐθρώποις ὀμιλητέον, ὅθεν αὐτὸν μέλλει πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ἀφέλεια τις ἔσεσθαι. καὶ μετ' ὁλίγῳ. εἰ μὴν οὐνόμιτος οἰκεότης πρὸς αὐλάντας

τοῖς λόγοις, πρόργονοι αὐτὸν ἡμῖν αὐτῷ καὶ γνῶσις γένοτο. εἰ δὲ μή, ἀλλὰ τό γε παράλληλα θεύταις, πάτερ ταυτοθέατο διάφοροι οὐ μηρόν εἰς βεβαιώσιν τὴν βελτίνον. Hoc est: Poetis & oratoribus, omnib. hominib. utendū, unde futura sit aliqua utilitas, quae ad animæ faciat ædificationē. Et paulo post: Et si nostrorū sermonū atq; gentilium ulla est conuenientia, nobis illorum ualde conferet notitia; si minus, eos saltem simul conferendo, differētiā discere licebit, cum ad melioris optionem atq; delectum non parū comparatio ualeat, & inferiora sæpe collata sint potioribus ornamento. Nec ab his dissentit Philo sapiētissimus, dum libro de Agricultura, de puerorum studijs in hunc modum differit: εντονων δὲ τοῖς μηδενὶ ἄλικις παιδινῆ ψυχῆς μοχθόματα, ἀντὶ παραπότος αὐτὸς τιθενόσεται. Εἴ τοι δὲ ταῦτα, οὐ τὸν γράφαν πάντα αἰναγινώσκειν σύσχοχος ἐπιτήδευσις, οὐ τῷ παρὰ οφοῖς ποιηταῖς ἀπειβήσθροντα, γεωμετρία, πάντα περὶ τὰς ρυτορυμὰς λόγους μελέτη, πάντα σύμπασσα τῆς ἐγκυνιλίας παιδείας μεσοτή. Quæ uero Latinis auribus sic sonat: Inseram autem primū in puerilis ætatis animas, surculos, quorum fructus ipsas enutriat. Sunt autem hi, scribendi legendiq; certa indu-

industria, eorum quę apud sapientes poetas habentur diligens scrutatio, geometria, oratoriae facultatis meditatio, & universalia liberalis musica. Atque hæc quidem de Poetarum autoritate & lectione paucis attrigisse, non planè *κατὸς τῶν ἐλεῶν*, sufficiat. Haud enim parem humeris suscipere pro prouinciam, si ex singulis Christianis scriptoribus (ut de gentiliū myriadibus taceam) Poetarum & laudes colligere, & osorum calumnijs occurrere conarer. Ego itaq; tantorum virorum iudicio & consilio incitatus, iuuentuti, cuius informādæ mihi quoq; curā scis incubere, hac in parte, quod ad optimorū Poetarum studium atinet, labore quidē duro, animo uero non ægio consulere studio: cum hanc meam esse Spartam non ignorem. Mirificè enim peritæ rerum antiquitatis, quæ, ut Plato uult, *κρέτσων αἴματα ιγγυτέρα θεῶν εἰγένετο*, exemplum sequi, & quantum par est, alijs ad idem facendum autor esse placet. Hac de causa, cum labores nostros, quos in Comicorum L. scriptis ab interitu vindicandis exhaustimus, meliorū literarum studiosis non ingratos animaduerterem: facile, nūquam satis

satis laudati viri D. Ioānis Oporini, cō-
patris ac amici mei obseruandiss. cōfilio
acquieui, qui me, ut horum quoq; poeta
rum, quos hic damus, scripta collecta iu-
uentutis studijs communicarem, incita-
uit. Theognide ergo γνωμηνωτάτῳ, cum
uersione & doctissimis E L I A E V I N E T I
Annotationibus, ex arbitrio D. Typogra-
phi, præmisso, reliquorū Poetarū omniū
scripta ex diuersis hinc inde autoribus
- congesimus, congesta fideliter interpre-
tati sumus, & ad puerorū captum quām
proximè accommodauimus. Nec iuue-
nilibus in genijs inutilem hanc nostram
operam fore speramus. Castissima enim
saluberrimaq; de morib; precepta pro-
ponit, quæ usum non pœnitendum in o-
mnes vitæ huius partes, si recte percipiā-
tur, sint allatura. Præterea Græcæ lingue
(quæ comptissima est in his autoribus)
cum Latina collatio, non parum emolu-
menti ad uberiorem eruditionis thesau-
rū comparādum adferet: ijs præsertim,
qui alias uia magistri uoce destituti, ipsi
sibi præceptores esse in Græca literatura
coguntur. ut plures commoditates, quas
præter iuniores etiam adulti hinc hauri-
re pos-

re possunt, sciens præteream. Non parum tamen doctissima Stobæi interpretatio, unde non paucas sententias transcripsimus, nos iuuit. Versionem Latino carmine, sui cuiq; interpretis nomine præfixo, ne alienis nos ornare plumis uideremur, subiecimus, ut Græcæ elegantiae cum Latina melius perspiceretur conuenientia, ab ijs qui iam absq; cottice in Græco studio natare queunt. Nōdum carmine redita, pro nostra tenuitate pēdibus astrinximus, ita ut quām proximè Græca sententia exprimeretur. Alicubi lectionis uarietas margini est aspersa. His omnibus eiusdem, si non carminis, tamen argumēti libellus Seniorū insertus est, ut quām absolutissimam de moribus, totaq; vita laudabiliter instituenda doctrinam, optimorum hoc Poetarum Opus teneris puerorum animis proponeret. Et hæc quidē omnia nunc secunda hac editione magis exornata & emendata.

Ne uero, charissime rodope, mireris cùt sub huius nostri laboris initium mentionem tui fieri uoluerim, breuiter causæ iustæ sunt exponēdæ. Cum in priore editione dedicatio parum feliciter cessisset,

(distan-

(distantia' ne loci, an temporis intervallo
contigerit, ut ex eorum animo effluxe-
rim, quibus probenevolentia dudum exhi-
bita gratificari uicissim conabar, incertum
est) uiri quidam doctissimi & praecepto-
res optimè meriti autores erant, ut in al-
tera editione his meis, qualescunq; sunt,
lucubratiunculis alium quendam patro-
num eligerem & praeficerem. Nemo igi-
tur, hoc quidem tempore, mihi sese obtu-
lit, quam tu i o d o c e optime, cui gratius
futurum hoc Poetarum opus confide-
rem. Nam primùm uerè tibi testis esse
possum, te, ex quo meæ disciplinæ & do-
mesticæ cōsuetudini fuisti cōmissus, mei
semper & amantissimum & studiosissi-
mum extitisse: ab instituentis, præcipien-
tis, monentisq; ore attentè pependisse:
& in summa, nihil quod fidelis discipuli
erga præceptorem suum est, abs te alienū
putauisse. Quæ res fecit, ut supra modum
animus meus amore tui fuerit in-
census: præsertim cum animaduerterem
te hanc laudem cum paucis hodie disci-
pulis (quæ peruersitas est hominum no-
stro seculo deplorata) communem habe-
re. Huc accedebat diligentia, qua tantos
qui-

quidem non inuita Minerua progressus
fecisti me præceptore, ut non sine laude
& maximi fructus spe ad grauiora studia
& publicas lectiones aditus tibi sit con-
cessus. Et nunc quidem optimas in li-
beralibus disciplinis procedendi occa-
siones habes: non desunt præceptores, &
fidelitate & eruditione præstantissimi:
& quod ego maximi facio, exemplum
domi habes omnium virtutum & mo-
rum integritatis, grauissimum uirum tu-
um auunculū, meum amicum, D. IQAN-
NEM VITVM SCHEIB, Iuris utriusq; Do-
ctorē excellētissimū. Huic nihil gratius,
nihil optabilius, nihil etiam iucundius
esse sat scio, quam si te optimarum artiū
sciētia excultū, nec nō honestate uitę, mo-
rumq; probitate exornatū uiderit. In te
enim uenerandę suę sene&tutis unicam
subsidijs spem positam habet, te ut animā
suā paterno amore prosequitur: & quod
singulare Dei donum est, ita quæ tua
sunt curat, ut parentum prēsentia quidē,
non autem fide, cura & amore priuatus
meritò uidearis.

Age igitur Iodoce suauissime, perge ut
cœpisti in cursu honestatis persistere: stu-
de

de quantum potes, expectationi tanti ui-
ri tuorumq; amicorum satisfacere : fuge
quæ quoçūq; modo honestati labem af-
ferre possent: amore sincero tuos præce-
ptores obserua. Et ne plura, lege, quæ o-
ptimi hi autores (quos ideo tibi nunc di-
cандos esse censui) & grauissimè & do-
ctissimè scripserunt: tum (inuocato prius
ad omnia diuino Numinе, pro successu
felici) & hæc, & reliqua quæ ad officium
honesti adolescentis requirūtur, assequē-
ris. Accipe etiam hoc qualecunq; animi
mei apud te *μνημόσυνωμ*, sincero animo: &
ut cœpisti, me amare non desine. Vale, cū
domino auunculo tuo ornatissimo. Da-
tæ Basileæ, ex ludo nostrō ad D.

Petrum, Calend. Iulij,

1563.

I N-

te possunt, sciens præteream. Non parum tamen doctissima Stobæi interpretatio, unde non paucat sententias transcripsi-
mus, nos iuuit. Versionem Latino carmi ne, sui cuiq; interpretis nomine præfixo, ne alienis nos ornare plumis uideremur, subiecimus, ut Græcæ elegantiae cum Latinâ melius perspiceretur conuenientia, ab ijs qui iam absq; cortice in Græco studio natare queunt. Nōdum carmine redita, pro nostra tenuitate pedibus astrinximus, ita ut quām proximè Græca sententia exprimeretur, Alicubi lectionis uarietas margini est aspersa. His omnibus eiusdem, si non carminis, tamen argumēti libellus Seniorū insertus est, ut quām absolutissimam de moribus, totaq; uita laudabiliter instituenda doctrinam, optimorum hoc Poetarum Opus teneris puerorum animis proponeret. Et hæc quid emnia nunc secunda hac editione magis exornata & emendata.

Ne uero, charissime rodope, miteris cur sub huius nostri laboris initium mentionem tui fieri uoluerim, breuiter causa iusta sunt exponēd̄. Cum in priore editione dedicatio parutn feliciter cessisset,

b (distan-

Edistantia' ne loci, an temporis interuersio
contigerit, ut ex eorum animo effluxer-
et, quibus pro benevolentia dudum exhibi-
bita gratificari uicissim conabar, intentus
est) uiri quidam doctissimi & praecepto-
res optimè meriti autores erant, ut in al-
tera editione his meis, qualescunq; sunt,
lucubratiunculis alium quendam pafro-
num eligerem & præficerem. Nemo igit
tur, hoc quidem tempore, mihi se se obtra-
hit, quam tu i o d o c e optime, cui gratius
futurum hoc Poëtarum opus confide-
rem. Nam primum uerè tibi testis esse
possum, te, ex quo meæ disciplinæ & do-
mesticæ cōsuetudini fuisti cōmissus, mei
semper & amantissimum & studiosissi-
mum extitisse: ab instituentis, præcipien-
tis monentisq; ore attente pependisse:
& in summa, nihil quod fidelis discipuli
erga præceptorem suum est, abs te alienum
putauisse. Quæ res fecit, ut supra thô-
dum animus meus amore tui fuerit in-
enitus: præsertim cum animaduerterem
te hanc laudem cum paucis hodie disci-
pulis (quæ peruersitas est hominum no-
stro seculo declarata) communem habe-
re. Huc accedebat diligentia, qua tantos
qui-

quidem non inuita Minerua progressus
fecisti me præceptore, ut non sine laude
& maximi fructus spe ad grauiora studia
& publicas lectiones aditus tibi sit con-
cessus. Et nunc quidem optimas in li-
beralibus disciplinis procedendi occa-
siones habes: non desunt præceptores &
fidelitate & eruditione præstantissimi:
& quod ego maximi facio, exemplum
domi habes omnium uirtutum & mo-
rum integritatis, grauissimum uirum tu-
um auunculū, meum amicum, D. IOAN-
NEM VITVM SCHEIB, Iuris utriusq; Do-
ctorē excellētissimū. Huic nihil gratius,
nihil optabilius, nihil etiam iucundius
esse sat scio, quām si te optimarum artiū
sciētia excultū, nec nō honestate uitę, mo-
rumq; probitate exornatū uiderit. In te
enim uenerandę suę sene&tutis unicam
subsidijs spem positam habet, te ut animā
suā paterno amore prosequitur: & quod
singulare Dei donum est, ita quæ tua
sunt curat, ut parentum præsentia quidē,
non autem fide, cura & amore priuatus
meritò uidearis.

Age igitur Iodoce suauissime, perge ut
cœpisti in cursu honestatis persistere: stu-

de quantum potes, expectationi tantum ui-
ri tuorumq; amicorum satisfacere , fuge
quæ quecūq; modo honestati labem af-
ferre possent, amore sincero tuos præce-
ptores obserua. Et ne plura, lege, quæ o-
ptimi hi autores (quos ideo tibi nunc di-
cандos esse censui) & grauisissimè & do-
ctissimè scripserunt: tum (inuocato prius
ad omnia diuino Numine, pro successu
felici) & hæc & reliqua, quæ ad officium
honesti adolescentis requiruntur, assequē-
ris. Accipe etiam hoc qualemque; animi
mei apud te *μνημόσυνη*, sincero animo: &
ut cœpisti, me amare non desine. Vale, cū
domino auunculo tuo ornatissimo. Da-

tæ Basileæ, ex ludo nostro ad D,

Petrum, Calend. Iulij,

1563.

HIE-

HIERONYMVS OSIVS
candido Lectori S.

CVM præter alios autores Græcos, & Theognidis sentētias ijs enarrarē adolescentibus, quime priuato præceptore utūtur, et horū aliquos ad artē Poetica: n proclives, ac idoneos esse, uena ipsorum ostenderet: ut ad exercitia Poetica meo eos exemplo cō magis incitarē, Theognidis, aliorumq; Græca Poemata Latino carmine ita quidē uerti, ut ex uerba ex sentētias autorū, quantū omnino fieri potuit, disertè ex perspicuè expresserim: ut nō dubitē candidū ac eruditū lectorē fassurū esse, meā uerionē uel cōmētarij loco in hos scriptores esse posse.

Quanto uerò labore opus fuerit antē, quām hoc præstare potuerim, & propter obscuritatē sententiariū, & confusancā carundē farraginem uerū sensum assequi, ac perspicuè reddere: lectores peritos artis Poeticæ, ac candore & iudicio præditos, iudices facio. Adeò autem suaves, ac plenas doctrinæ sentētias Theognis, Pythagoras, Phocylides, & reliqui tradiderūt, ut de eis iure dici illud Horatijs posse videatur: Omne tulit pūctū, qui miscuit utile dulci.

Hæc Poemata cùm ego, quo potui, Dei beneficio, carmine perspicuè reddiderim: spero hunc meū laborem adolescentibus literarū studiis gratum ac utilē fore. Vale cādide Lector, & meas haec lucubratiunculas qualescunq; boni consule.

ELIAS VINETVS SAN-

to, Lettori.

v M ocij plurimum anno superiore
apud Franciscū Sangelasiū Engulif-
mēsis Ecclesiæ Decanū, uitum cùm
generis splendore, tum ingenij de-
xeritate apprimè nobilē, natus fui.
sem id totū, quantū per aduersam ualetudinē licu-
it, in iucūdissima Græcorū poetarū lectione à me
cōtritum est. qua quidē in re cōsilium eorū lubens
secutus sum, qui antiquos scriptores eo legendos
ordine cēsent, quo & uixerunt & scripserūt: quòd
recentiores à uetusiorib. semper habeat quidpiā,
quod non facile intelligas, nisi prius illos diligen-
ter legeris. Perlectis igitur, quorū fuit copia, uetu-
stissimis quibusq;, cuiusmodi sunt Homerus & He-
siodus, Theognidē tandem in manus sumpsi: cuius
sentētias licet graues esse nō dubitarē, eo tamē in-
tellectu mihi faciles fore sperabā, quòd crederē ni-
hil esse illic quod à posterioribus, quos aliquando
legerā, nō fuisset luculētius tractatum. Verūm uix-
dum è portu soluerā, cum tot subito emergunt sco-
puli, tot statim obortæ nubes, cœlūq; diēq; eripi-
unt oculis, ut à proposito facile his deterritus fuī-
sem, nisi cupido huius cōficiēdi æquoris me planē
obstinata iam inde cepisset, ex quo primūm à præ-
ceptorib. meis Aristotelis aliorūq; ueterū scripta
prælegi mihi cæpta fuerāt, quæ huius poëtæ sentē-
tijs ueluti suauissimis flosculis inspersa essent.

Cū igitur pergere obfirmato prorsus animo cer-
tū esset, quæ ad tā difficultē periculosa m̄q; rē confi-
ciendā cōducere uisa sunt, ea diligēter omnia adhi-
bui,

bui, cuiusmodi sunt cùm uariorū codicū, locorūq;
ex eodē autore ab alijs scriptorib. citatorū diligēs
collatio:tum syncerū & aetere amicorū meorū, ui-
rorū doctorū, unā cum meo, iudiciū:inter quos Pe-
trus Panætius, & Iacobus Gupylus, facile princi-
pes. qua quidē diligētia abscisis, abiectis, trāspōrtis
multis, effectū tandem est, ut instituto satisfete-
rim meo, perlegerim bonū poetā, eorumq; quæ in
eo corrupta erāt, bonā magnāq; partē obiter casti-
gauerim. Ceterū cū in eo totus essem, Ioan. Lo-
doīco Tiletano, typographo diligētissimo, rē patē
feci, cum in eius bibliopolis, quærēdi ex eo exem-
plaris gratia aliquādo mē cōtulisse:quā ubi intel-
lexisset, rogauit uehementer, ut si quid habetē in
cum autorē, quē esset breui excusurus, cōmunicā-
rē. mē sibi, studiosisq; omnib. gratum factūrum. Id
autē perfacile impetravit ille, quādo ineunte hac
estate huc ueni, cādide lector:cui in tuā gratiā pu-
blicāq; tradidi, quicquid fuit nostri in Theogni-
dē laboris. quē autorem utinā tā totum restituere
omnino potuissēm, quām cupiebā. Is enim tam de-
prauatus fuit, tā lacer, tam mācus, ut nulla diligen-
tia, nullo labore, nullis deniq; quantislibet uigilijs
id p̄f̄stare potuerim. quæ res in causa est, ut in La-
tinum sermonem à me conuersum non habueris.
Quod reliquum igitur h̄c desiderabitur, id ab alio
interim dum fœlicius expectabis, nostro hoc la-
bore, quantuluscunq; est, fruaris, eumq; boni con-
sulas uelim. Vale, Lutetiaz, Calendas

Sextil. 1543.

• E Q. et

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Une ou plusieurs pages ont été volontairement omises ici.

τὸν αὐτὸν σόλωνθ.

Ἄργα Ἰωνογενῆς νῦν μοι φίλα, καὶ μενύσα,
καὶ μασέων, ἀ τίθηστι αὐτοῖς οὐ φροσύνας.

τοι αὐτῷ.

Γεφυράσκω δὲ καὶ πολλὰ μετασπόμενος.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΟΛΩ-
νος σωζομένην.ΕΚ ΤΩΝ ΤΥΡΤΑΙΟΥ,
πολὺ πόλεμικῆς αἵρετος.

ΕΠΑΙΝΟΣ ΤΟΛΜΗΣ.

Ουτὸν μητρίμιν, τὸν δὲ λόγῳ αὐτοτίθειν,
οὔτε ποδῶν αἱρετῆς, οὔτε πάλαι σμοσιών.
5 Καὶ εἰ πυλώνων μετέχοι μέγεθός τε βίου τε,
νικῶν ἢ δέων θρηίκιον βορέιν.
10 Καὶ εἰ τιθωνοῖ φυὲν χαρέσθρος εἴη,
πλευτοῖς ἢ μίδειοις ήτοι πινύραο πλέομεν.
15 Καὶ εἰ τανταλίδεω πέλοπος βασιλούτρος εἴη,
γλωσσαν δὲ αἰδρύτη μετιχόγυρων ἔχοι.
20 Καὶ εἰ πᾶσαν ἔχοι μόξαν, πλεῖον δέ ειδος αἰληνα.
25 Εἰ γαρ οὐκ ἐγαθής γίγνεται σὺ πολέμω,
οὐ μή τετλάνῃ μεν ὄρῶν φόνον αἴματόστα,
καὶ μηδέποτε οὐ γύνθεν ισάμενος.

ελ

Eiusdem Solonis.

Nunc autem Veneris et Bacchi munera grata mihi sunt,
Et Musarū, que gaudio homines afficiunt et recreantur,

Eiusdem.

Senesco autem semper multa discens.

FINIS RELIQVIARVM
Solonis.

EX TYRTAEO, DE
uirtute bellica.

AVDACIAE LAVS.

Non memor adus mihi uir, nec in precio habendus uis
Seu uirtutis pedum seu gratia luctae: (detur:
Neq; si Cyclopum habeat magnitudinem et robur,
Et currendo uincat Thracium Aquilonem:
Et forma sit uel ipso Tithono præstancior,
Et locupletior quam aut Midas aut Cinyras regess;
Neq; si Fantalidem Pelopem regno uincat,
Linguamq; Adrasti suauissimam habeat.
Neq; si gloriā omnē præter bellicā fortitudinem habeat?
Non enim uir bonus est in bello,
Si non sustineat cædem uidere cruentam,
Et proprius hostem stare cupiat.

Hed

καὶ αἱρετὴ τὸ δὲ ἀεθλὸν εἰναι αὐθεώποισιν ἀερίσομεν
καὶ λιστόμενοι φέρειν γίγνεται αὐθεῖνέω.

15 οὗτος δὲ εἰδὼν τὸ τόπον πόλην τε πατέτε μάρτιον,
ὅτις αὐτὴν διαβάσει εἰναι προμάχοισι μενεῖ
πολεμέως, αἰχρᾶς δὲ φυγῆς ἐπιπάγυχν λάθηται,
ψυχὴν διαίθησθαι θυμὸν τλέμονα παρθέμενος.

Θερσίνη δὲ τεσσαράκοντα πλησίον αὖθις παρεστῶσα,

20 οὗτος αὐτὴν σύγαθος γίγνεται εἰναι πολέμῳ.

αὐτῷ δὲ διαταχεῖται προμάχοισι πεσθεῖνε φάλαγγας
τριηγάδες, πανδῆται δὲ ἔχειν κύματα μάχης.

αὐτὸς δὲ εἰναι προμάχοισι πεσθεῖνε φίλοις πόλεσθαι,
ἄσυτοι διαίθησθαι πατέρες σύντλείσας.

25 πολλὰ διὰ σφύροντοι διαίθησθαι προμάχοισι,
καὶ διὰ θώρηκος πρόσθιτοι εἰληλαμένοις.

τὸν δὲ διλοφύρονται μενοῦμας νέοι, οὐδὲ γοργούτες,
αργαλέων δὲ πόθῳ πάσαις λέκκηδε πόλεις.

καὶ τύμπον, καὶ παῖδες εἰναι αὐθεώποισι αὔρισμοι,

30. καὶ παῖδων παῖδες, καὶ γένος ἐξοπίσω.

ἔπειτα διαίθησθαι πρόπολλοι, διδούντες δὲ τῷ αὐτῷ,
αλλ' ὑπὸ γῆς πορεύεσθαι γίγνεται αἴθαντος,

δρτινὸν αερίσουνται, μενούτα τε, μαρνάμενοι τε
γῆς πέρι διαίθησθαι πορεύεσθαι Αρης ὀλέσκη.

35 εἰς δὲ φύγοι μενοῦμα τανυλεγέος θανάτοιο,

νικήσας δὲ αὐχμῆς αὐγλαῖρη σῆχος ἐλοις

παύτες μὲν τιμῶσιν οὐμας νέοι, οὐδὲ παλαιοὶ

πολλὰ δὲ τέρπυνται παθώμερχεται εἰς αἴδην.

γηράσκων

Hec uirtus est, hoc optimum inter homines præmium,
Et maximè decorat uirum iuuenem, à quo geritur.
Commune hoc bonum est ciuitati, & uniuerso populo,

Si quis uir progressus inter pugnantes in prima acie
Cōstameat, turpisq; fugæ prorsus obliuiscatur (maneat

Vitam & animum patientem obijciens periculo.

Animetq; ad mortem obcuntem proximū uirum astans:

Hic uir bonus est in bello.

Statim uero hostium in fugas uertit phalanges

Afferas, suaq; industria pœlij fluctus regit.

Ipse autem in prima acie prostratus charam amittit uitam,

Ciuitatem, & populos, & patrem honestans:

Multis per pectus & scutum rotundum uulneribus,

Et per thoracem ab anteriore parte sauciatus.

Hunc uero lugens pariter iuuenes, senesq;,

Et graui desiderio tota ciuitas funus ipsius pœquitur:

Huius sepulchrum, et liberi inter homines pœclaris sunt,

Itemq; nepotes, & omne posteriorum genus.

Nunquam eius bona gloria interit, neq; nomen ipsius:

Sed quamvis sub terra sit, manet immortalis.

Quem se fortiter gerere em, manentemq; et pugnantem,

Pro patria & liberis uehemens Mars peremerit.

Quod si effugerit sorte mortis longū inducentis sopore,

Et uictoria potitus splendidam gloriæ pugnae auferat.

Ipsum ex aequo omnes iuuenesq; senesq; colunt,

Multisq; iucundis affectus ad orcum abit.

Senescens

γεράσοχων δ' ἀστοῖσι μεταπέπει, ὃδέ τις αὐτὸς

49 βλέπειν, ὃτινας, ὃτε δίνης ἐθέλει·

ταῦτες δὲ σὺ θώνοισι μὲν νεοῖ, οἵ γε λατέρας αὐτὸς
ἄνδρος ἐν χάρης, οἵ τε παλαιότεροι.

ταύτης νῦν τις αὐτὸς αρετῆς εἰς ἄνδρα μετέδει
παράστω, θυμὸν μὴ μεθεῖσις πολέμου.

τοῦ αὐτοῦ, ἡ Καλλίν.

50 κέχειστον λατάκεια, λότος ἀλημορέξετε θυμόρι

ώ νέοι; ὃδος αἰδεῖας ἀμφιπρικήνοντας

πολελικούς μεθισύτες, σὺ εἰρίνη ἥδη ποιεῖτε

ἥδαι, ἀταρ πέλεμος γαῖαν ἀπασκεν ἔχει.

σὺ νῦν τις ἀσίδαθέας σὺν αντιβίωσι πολεμίζων.

51 λαΐ τις ἀποθνήσκων ὑστερήσετε αἴνουτισάτω.

τιμῆσύ τε γαρέσι λαΐ τολμαὶν αὐτοῖς μάχεσθαι

γῆς πέρη, λαΐ παίδων, λαγειδίης τὸν ἀλόχο

μνομονέτιμον θαύματος δέ ποτε ἔσεται, ὅπως τέ λοντα

μοῖραι ἐπικλώσωτε· αἱ λαΐτις ιθὺς ίτω,

52 ἴγχος αὐλαχόμενες, λαΐ ὑπὸ ἀσίδας ἀλημοράτορ

ἔλσας τὸ πρῶτον μιγνυμένος πολέμου.

ἀγαρέσιος θαύματόν γε φυγῆρε εἰμαρμένορ ἐστίρ

αὐτοῖς, ὃδος εἰς προγόνων μὲν γένος αὐθανάτωρ

πολλάκις μηδιοτάτα φυγῶρ λαΐ μέτπορος αἰσιτωρ

53 ὄρχεται, σὺ δέ οἱη μοῖρα λιχὸν θανάτου.

αλλ' οὐδὲν δικέμπας μέν μιν φίλως, δέ τις ποθενὸς

πόρος δέ οὐδεγος γενάχει, λαΐ μέγας, λινός τι πάσθη.

λαΐ

Senescens autem inter ciues praecelet, neq; quis illum
Lædere, nec irreuerenter nec iniuste cupit.

Omnesq; in sedibus iuuenes simul & aequales
Loco cedunt ei, quiq; maiores nati sunt.

Huius igitur uirtutis ad summum peruenire, nunc aliquis
Nitatur animo, non remittens bellum.

Eiusdem : alias Callini.

Quamdiu torpetis? quando strenuam habebitis animam
O iuuenes? an non ueremini uicinos,

Ob tantam ignauiam? In pace autem uobis uidemini
Sedere: sed bellum totam regionem infestat.

Quis scutum aliquis arte in pælio hosti obtendat;
Et aliquis moriens ultimò iaculum emittat.

Honori enim est & ornamenþ uiro, pugnare
Pro patria & liberis & tenera uxore

Aduersus hostes. Mors autem aderit, quando cunq;
Paræ destinauerint. Sed age quispiam rectâ perga
Extenso in altum gladio, & sub scuto forte pectus
Foueat, cum primum incipit committi pugna.

Non enim mortem effugere fatale est.

Virum, neq; si à maioribus immortalibus genus ducatur;
Sæpe quis elapsus è pugna, sonituq; telorum

Euadit, sed ipsum domi fatalis mors apprehendit.

Atq; hic sanè nec amicus est populo, nec gratus:

Illi uero magnus et parvus deflent si quid passus fuerit.

Vniuersus

λαῦγαρ̄ ξύμπαντι πόθος ἵρατορόφονος αὐδρὸς
θυντοντος, γάρ αυτὸν δὲ τέλεσθαι.

75 πάσοργαρ̄ μητρόγονον ὀφθαλμοῖσιν ὀρῆσιν,
ἔρδαι γαρ̄ πολλῷ ἄξια μουνος ἐών.

Τῇ αὐτῇ.

ἀλλ' Ἡρακλῆος γαρ̄ αὐτοῦ τομή γενός ἐστι,

θαρσεῖται, ὅπου γένεσις αὐχενία λοξὸν ἔχει.

μηδὲ αὐδρῶν πλευθεὶς λεμάνυετε, μηδὲ φοβεῖσθε,

70 οἴθης δὲ εἰς προμάχος αὐτοῖς αὐδρὸς ἔχετω,

ἄχθεσθαι μὲν τυχεῖν θέμανος, θανάτον δὲ μελάνικας
αὐγαῖσιν λιγαστὸν ελίσσει φίλας.

75 γαρ̄ τὸν αὔρεως πολυδικρύτηρον ἀείσθηλα,
σὺ δὲ ὁργὴν ἐδάνυται αὔραλέν πολέμα.

τοῦτο μετὰ φονγόντων τε διωκόντων τὸν γενέσθε,

οὐ νέοι, αὐτοφορέων δὲ εἰς λόρον ἀλάσσατε.

οἱ μὲν γαρ̄ τολμῶσι παρ̄ αὐλάλογοισι μενούτες,

ἐστιν τὸ τοχεδίλινον ἡδὺ προμάχος ἐγένεται,

παυρότοροι θυντοντοι, σάδοις δὲ λασθρὸπιοισι,

80 τρεασαύτων δὲ αὐδρῶν πᾶσιν αἴπολων αὔρεται.

οὐδὲ εἰς δὲ αὖ ποτε τῶν ταλέγων αὐνόσειν ἔκαστα,

οἵσιν αὐτοῖς αὐχράτωσθαι, γίγνεται αὐδρὶ λαπά.

αὔραλέον γαρ̄ ὅπειδε μετάφρεσόν ἐστι μαΐζειν

αὐδρὸς φονγούντος μηίωσὶ πολέμω.

85 αὐχρός δὲ εἰς νένυστα τανέμνετος σὺ λουίνος

νῦτον ὅπιας αἰχμῇ αὔρος ἐληλαμούνεται.

αλλα

Vniuersus enim populus uirum fortem desiderat
Defunctum, uiuentem uero instar semidei colit.
Nam coram intuentur illum uelut turrim:
Quippe solus multorum aequal facinorū.

Eiusdem.

Veruntamen Herculis genus invictum estis:
Confidite, nondum Iouis facies auersa est a nobis:
Nec hominum turbam formidetis, aut metuatis,
Quia recta quisque hostibus scutum obuertat
Inuisam amissurus animam, mortisque nigrum,
Sed solis splendori gratum subiturus fatum:
Nostris enim quam grauias sint Martis luctuosi operas:
Nostris etiam impetum permolesti belli.
Et quandoque fugistis ipsis, quandoque alios fugastis;
Iuuenes, utrumque satis experti estis.
Nam ex illis qui audent una persistentes
Cominus in hostes aduersos impetum facere;
Perpauci occidunt, retroque seruant populum:
Timidorum autem uirorum omnis perit uirtus:
Vix autem aliquis uerbis explicare posset,
Quanta incurrat mala, uir qui se turpiter dederit;
Ignominiosum namque est tergum sauciare
Viri fugientis in aduerso prælio.
Turpe quoque est cadaver in puluere prostratum;
Aque tergo hastæ cupide uulneratum;

m

Sed prodi,

ἀλλέτις σὸν δικῆδε μενέτω ποσὶ ρ ἀμφοτέροις
πηγειχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὁ δῆτι δακὼν·

μηρύς τε πνύμας τε λακτω, λαὶ σόρνα λεχί οὐκες
90 αἰσθίδιος σύρειν γαστὶ λακτοψήμανος.

λεξιτρόη δὲ σὺ χαεὶ τινασέτω ὅβειμον ἔγχος,
λινέτω ἢ λόφοι μανὸν ὑπὸρη λεφαλῆς.

ὅρμητορ δὲ ὅβειμα ἕργα διδασκέων πολεμίζειν,
μηδὲ ἐκτὸς βελέων ἐσάγει αἰσθίδι ἔχων.

95 αἱλλέτις ἐγγὺς ἡώρ, αὐτοχειλὸν ἔγχει μακρῷ
ἢξιφει ἢ τάξιν μάγιον αὐδῆρον ἐλέτω.

λαὶ πόδας πάχειρας ποδὶ θεῖς, λαὶ ἐπὶ αἰσθίδος αἰσθίδι ὅρμητο
σὺ ἢ λόφοι τε λόφῳ, λαὶ λινέλιν πινέη.

λαὶ σέρνομε σέρνω πεπαλημένος αὐλεὶ μαχέατω,

100. ἢξιφεος λιώπιλι, ἢ λόρη μακρὸν ἐλών.

Ὄμεις δὲ ὡς γυμνῆτες ὑπὲρ αἰσθίδος ἄλλοθιν ἄλλος
πῆσασοντες, μεγάλοις βάλλετε χρήματίοις,
λόρασί τε ξεσοῖσιν αἰποντίζοντες ἐς αὐτὸς,
ταῦτα πανηπλίαις πλησίον ισάμανοι.

ΤΟΙ ΑΥΤΟΙ.

105 τεθνάμεναι γαφὴ λαλὸν ἐπὶ προμάχοισι πεσόνται
αὐδῆρον ἀγαθορ, πορῇ ἢ πατερίδι μαρνάμενοι.

τὴν δὲ αὐτῷ προλιπόντα πόλιν λαὶ πίουνται ἀγρὸς
πῆφος σύειν, παύτων ἐστ' αἰνιρότατον,

πλαζόμενοι σὺν μητερὶ φίλῃ λαὶ πατερὶ γέροντι,

110 παῖσι τε αὐτῷ μητροῖς, λινειδίητον ἀλόχῳ,

οἰχεός

Sed progressus quifpiam maneat firmus utroq; pede
 Terra in fixo, labia dencibus premordens:
 Femora & tibias infernè, nec non pectus humerosq;
 Latè clypei umbone conegens,
 Dextra uero manu ualidam hastam torqueat,
 Terribilemq; in capite cristam excutiat.
 Fortia aggrediens facta discat bellare,
 Nec à telis procul absit clypeum gerens.
 Sed congregiens quifpiam, cominus longa hasta
 Vel gladio percussurus, socium sibi accipiat:
 Pedem pedi iungens, clypeumq; clypeo admouens,
 Nec non cristam crista, galeamq; aptans galeæ.
 Pectori q; obuerso pectore contra hostem pugnet,
 Vel gladij capulo, uel hasta prælonga arrepta.
 Vos autem leuis armaturæ milites sub scutis aliunde alij
 Trepidantes, grandibus pugnate lapidibus,
 Hastasq; leues conorquete in hostes,
 Vestram prope armaturam permanemus:

Eiusdem.

Præclrum est, in prima acie si occidat
 Virionus, pro patria sua pugnans.
 At qui uxore sua pinguibusq; aruis relictis
 Mendicare cogitur, omnium est miserrimus:
 Cum chara natre uagans, & sene parente,
 Cumq; parvulis filijs, & adolescentula uxore:

ἐχθρὸς μεστοῦ γάρ τοῖσι μετέοσται δὲ λευκίηται,
χρυσοσινὴ τὸ εἶπων λαὶ συγδῆται.
αἰχμές τε γάρ, λατὰ δὲ ἀγλαῖρ εἴδος ἐλέγχει,
πᾶσα δὲ ἀθυμία λαὶ λαπότης ἔπειται.

115 οὐδὲν δέ τις αὐτὸς τοι ἀλωμένυθεν μετί ὥρη
γίγνεται, δέ τις αἰδήσεις ὅπισθι τελέθει.
Θυμῷ γῆς πέμψει τῇσι παῖσι μαχώμεθα, λαὶ περὶ παῖδων,
θυγατρῶν, ψυχέων μητέρι φειδόμενοι.

οὐ νέοι, ἀλλὰ μάχεσθε πάρ' ἀλλήλοισι μενούτες,
120 μηδὲ φυγῆς αἰχρᾶς αἴρετε, μηδὲ φόβον,
ἀλλὰ μέγαν ποιεῖτε λαὶ ἀλημονὶ φρεσὶ θυμὸν,
μηδὲ φιλοψυχῆτε· αὐτὸς μαρνάμενοι.
τὰς δὲ παλαιοτέρας, ὡμὸνέτι γάνατελλαφρά,
μὴ λαταλέποντες φονεῖτε τὰς γέραις.

125 αἰχρὶν γάρ δὲ τὸ μετά προμάχοισι πεσόντα
λεῖθοι πρόσθε νέων αὐτὸν παλαιότερον,
ἄλη λονηὸν ἔχοντα λάρη, πολιόν τε γάστερ,
θυμὸν ἀποκνέοντελπιμονὶ λονίῃ,
αἱρατόσντελποια φίλαις σὺν χροσὶρ ἔχοντα,
130 αἰχρὰ τὰ γόφθαλμοις λαὶ νεμεσητὸν μετέντε,
λαὶ χόσα γυμνισθόντα. νέοισι δὲ παντελέοισι,
ὅφρ' αἴρατης ἄγλαῖρ αὐθος ἔχει.

αὐτὸς μετίθυτοισι μετέντε, ἐρατὸς δὲ γιωνές
ζωὸς ἐὼν, λαλὸς δὲ σὺν προμάχοισι πεσόντι.

135 αλλά τις σὺν διαβάσι μονέτω ποσὶ μετέντε,
πηγεῖσις ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὁδῶσι ματόν,
Τέλος τῶν Τυρταίων.

Iuuis namq; erit ad quoscung; peruererit,

Indigentia uictus et odiosa paupertate.

Genus suum infamat, et formam decoram turpat,

Omnis generis anxietas, et mala cum sequuntur.

Tandem sic errantem hominem nulla (decori) cura

Afficit, nec pudor ullus in posterum est ei.

At nos animo forti pro terra hac pugnemus, et pro libe-

Moriamur, ne quaquam uitæ parcentes.

(rit)

O iuuenes, arctè in uicem iuncti pugnate,

Neq; turpis fugæ, aut timoris initium facite.

Sed magnum fortemq; concipite animo impetum:

Nec pugnantes aduersus hostes uitæ rationē habete.

Veteranis autem, quorum genua non amplius sunt agilia

Grandæuis relicta ne fugite.

Turpe enim est, si in prima acie prostratus

Iaceat ante iuuenes vir senior,

Candidum iam habens caput, barbamq; canam,

Animam efflans fortem in puluere,

Cruenta charis manibus pudenda tegens,

Quæ oculis intueri et turpe et indignum est,

Et denudata corpora: iuuenes aut prorsus decet,

Ut pubertatis flos sit eis pulcher.

Viris quidem mortalibus, et mulieribus uisu amabilis

Est uiuus adbuc. strenuus aut, si in prima acie cecide-

Sed progressus ad pugnā q̄spīā māeat utroq; pede (rit.)

Terræ infixo, labia dentibus præmordens.

Emis Carminum Tyrtæi.

m 3 EX

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Une ou plusieurs pages ont été volontairement omises ici.

Quæq; imitata suem est, hanc pondus iunctile dicas.
 Quæq; canem, hec onus est graue moribus effera fozis.
 Que sed apem, illa domum aßiduo regit apta labori.
 Huius amice procus iucundas appetet edas.

Aliud eiusdem,

Curam rebus egens exerce fertilis agri,
 Est ager, ut perhibent, ex quo tibi copia rerum.
 Hoc quoq; Phocylida est: genus effert nobile multos,
 Nec uerbis, nec consilio quos grana tangit.

TYRTAEI, DE VIRTUTE
militari.

Nec memor bunc referā, dignū nec laude putarē,
 Ut ualeat cursu, lucta uirumq; probet.
 Ut molem referat uastam, uiresq; Cyclopum,
 Threicium boream cursor ex aeneat.
 Augeat ut plus huic Tithono gratia formam,
 Utq; Mida, aut Cynarae ditior æquet opes.
 Tamalide Pelopi maiestas æquet ut illum,
 Adrastoq; parem lingua diserta probet.
 Deniq; laude uacet nulla: nisi ex edere pugnas
 Audeat, hic armis utilis esse nequit.
 Sanguineas non sustinet, non cernere cedes,
 Nec propè stans hosti conserat ipse manus.
 Hec uirtus, homines cui maxima premia debentes,
 Pulcrum hac iuuenire nihil esse potest.

Vir commune bonum est toti cum ciuibus urbi,
 Martis opus primo qui gerit acre loco.
 Bellandi nil mente fugam suadente labores,
 Qui pro laude mori promptus, et arma subit:
 Hic socium confirmat, ut et cadat ipse sub armis,
 Ille graues pugnas, ille uir aptus adit.
 Unq; fugam celerem hostiles agit oxyus alas,
 Sustinet et belli fluctibus acer agi.
 Vnde cadens inter primos animæ euomit aurae,
 Hac solet urbs, ciues laude, paterq; frui.
 Sauciat huic p: q: us clypeum hasta secante rotundum,
 Thoracemq; acie iam penetrante quatit.
 Hoc dolor acrius agit iuuenes percutit, senesq;
 Urbs desiderio totaq; tacta gemit.
 Busto cuius honos manet, et sua fama nepotes,
 Natorumq; genus sera propago trahit.
 Nec decus huic clari perit ullus nominis euo,
 Quo, cum tertia legit, nescius ille mori est.
 Quē Mars præstans, atq; ausum huius adire tumultum,
 Pro patriæ orbe neci, progenieq; dedit.
 Effugit hæc quod si post acta pericula mortem,
 Victorem meriti gloria quanta manet.
 Hunc iuuenum magno dignatur honore, senumq;
 Turba, bonisq; orcum pluribus usus adit.
 Hunc senio curans conseruum, ac lædere ciues
 Nolunt, et tribunt iusq; fidemq; viro.

Versus.

Cedunt huic iuuenes uicini, huic cana senectus.

Sponie locum, et sedem, cum uenit ille, suam.
Istius ergo decet superare cacumina laudis,

Præseniisque geri pectore Martis opus.

Alia Tyrtæi, aut Callini.

Quod uirtus uestra usq; iacet, vigor unde redibit?

O' iuuenes, hostem nil tolerare pudet!

Ebria mens adeò est, ut uos in pace putetis.

Nunc positos, bellis cum loca nulla uacent.

Ergo quis aduersum nunc arma capesset in hostem,

Et mittet moriens ultima tela manus.

Laus est pro patrijs armari maxima regnis.

Adserat ut natos, coniugijque decus.

Mors alias, non bella geras licet, imminet ultrò.

Cum hæc statuunt, quem uoluere diem.

Muniti clypeo robustum pectus aheno

Obijciane hastas, cum furor arma mouet.

Lage licet nulli fatorum evadere mortem,

Sit soboles superæ stirpis alumna licet.

Forte minas belli, et Tridentia tela per auras

Qui fugit, hunc prensum mors necat atra doma.

Sed nec amore pari urbs, nec desiderio excipit illum;

Laudem ceu populi totius aler habet.

Urbs desiderio quo tota iacente laborat,

Hunc et semideis annumerare solet.

303

304

Ceutur im ante oculos altam quem penè tueruntur;
Nam, multi poterant que minus, unus obit.

Alia Tyrtæi.

Quæ uos esse probent genus Herculeum, edite uires:
Vobis ira Iouis nulla recusat opem.
Agmine stipatas ne formidate ceterus,
Dirigite in primos ærēa scuta uiros.
Tennite nunc animas, uitamq; efflare sub auris:
Quis radij illustrans Sole micante, iuuet.
Martis opus dubio ferri lachrymabile casu
Nostis, et hunc pugnas que iubet ira sequi:
Sepe fugam uisi dare, saepe reducere palmas
Estis, utroq; labor uos saturasse potest.
Ergo manent casus cunctis qui uiribus omnes,
Et, quos primus habet communis ordo, percutit:
Horum se plures seruant, patriosq; penates,
Fracta metu uirtus robur inane trahit.
Actantam vim nemo potest aperire malorum,
Cum fœdo iungi quæcum timore solene.
Triste coacta metu dare terga sequacibus armis,
Et grassante leuem Marte subire fugam.
Prostratum in faciem quamuis immane cadaver,
Cuius hiant multo uulnera dorsa, uiri?
Ergo pedem terris quis figat utrumq; manend:
Mordicus infixo labraq; dente premat:

Crura;

Crura, femurq; tegi, pectusq; humerosq; ualentes,
     Omnem umbone feram uim prohibente, decet.
 Dextra manus ualidam uibrando torqueat hastam;
     Terribilem cristam concutiatq; caput.
 Egregios belli quis discat obire labores,
     Nec teneat clypeum qua nihil arma timet:
 Ille propinquaneum ferri petat acrius iectu
     Hostem, seu stricto sauciat ense suum.
 Et iam constipate pedem pede, scutaq; scutis,
     Ac galeas galeis ritè, iubasq; iubis.
 Consertoq; utrum iam pectore sternat humili vir,
     Dum capit aut hastam, seu ferit ense manus.
 At leuia est quorum labor hostibus arma minari,
     Grandia pugnaci spargite saxa manu.
 Spiculatum ualidis torqueat polita lacertis,
     Stances, tentat ubi rem cataphracta cohors.

Alia eiusdem.

Pulchra mori laus est in pugnante agmine primo
     Illum, pro patrio qui gerit arma solo.
 At qui linquit agros patriam cum pinguis urbem
     Mendicans, graue nil huic magis esse potest.
 Qui cum matre cibos, canoq; parence per orbem,
     Cum natisq; suis, coniugioq; petit,
 Hoc uelut hoste pauent, quo sicutq; frequentat, amici,
     Paupertas odio cui libet esse facit.

Et genus illa gravi, formamq; pudore fatigat,
 Nullus honos illam, tristia multa manent.
 Hoc miser esse modo qui coepit, ad omne laborat
 Tempus, ex huic homines ferre uerentur opem.
 Ergo animo patriam forti, natosq; tueri,
 Nec fragili uitæ parcere iure decet.
 Viribus ô iuuenes iunctis nunc edite pugnas,
 Nemo metu turpem teneat inire fugam.
 Præsentis virtus animo nunc concitat iram,
 Praælia non uitæ linquere cogat amor.
 Néue uiros, quorum nunc membra senilia languent,
 Desertos sociæ turba relinquat opis.
 Est uisu, quia fœdum, acies quem prima tenebat,
 Ane pedes fusum cede iacere senem.
 Gui caput est niueum, canis cui barba renidet;
 Lumine quem cassum, ex robore puluis habet.
 Quiq; cruem a manu attractane virilia condit,
 Nil oculis illo fœdius esse potest,
 Corpore si nudo iacet. Acrem etate iuuentam
 Omnia, dum ualeat bæc flore uigente, decent.
 Ut spectare uir banc uirtutem, ex fœmina posint,
 Ordine uir primo non sine laude cadit.
 Ergo pedem terris quis figat utrumq; manendo,
 Mordicus in fixo labraq; dente premat.

Sole-

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Une ou plusieurs pages ont été volontairement omises ici.

Sententiae.

47

Ex eodem.

Ipse suo regno ditioneq; cominet omnes,
Nec gerit imperium tantum ex mortalibus ullus.

Eiusdem Solonis.

Omnibus atq; uiris mens est obscura deorum.

Eiusdem.

Legibus his oro primum rex Iuppiter adsit:
Fortunamq; ferat fælix, nomenq; secundet.

Apollo ad Solonem.

Puppe gubernator media stans dirige cursus:
Subsidio multi uenient, ne differ, Athenis.

Eiusdem Solonis.

Grataq; sunt Veneris nobis, & dulcia Bacchi,
Quæq; uiris Muse munera leta ferunt.

Eiusdem.

Dum propero ad senium, discere multa libet.

Finis carminum Solonis.

E' TYRTAE O. CLAVD. MONA
sello interprete.

Non ego uel cursus, uel clare nomine lucta;
Commemorare uitrum nec celebrare uelim;
Nec si corporeis Cyclopas uitribus æquet,
Et celerem currens ante uolet borcam;
Nec si Tithono fuerit formosior ipso,
Sitq; Mida longè dñior, aut Cimyra:

D

Rec A

Nec si uel Pelope audaci mage regius esses,

Linguaq; Adrastæo plena lepore fluat.

Nec si laus omnis foret huic, nisi bellica uirtus:

In bello quoniam strenuus esse nequit:

Si non sustineat cædem spectare cruentam,

Conserat et denso primus in hoste manum:

Illa quidem uirtus, atq; optima præmia ferri

A iuuene ingenti nec sine laude solent.

Spes et fida salus populi est totius, et orbis;

Qui primos inter continua arma gerit.

Nec fugere omnino didicit, nec uertere terga;

Audaci est animo: cuncta pericla subit.

Hortaturq; mori socium et discrimina ferre;

Ille uir in bello strenuus unus erit.

Iamq; hostile premens magna ui comudit agmen,

Rexit et arbitrio nobile Martis opus:

Act tandem occubuit confossus in ordine primo,

Nobilitans patriam, nobilitansq; patrem,

Postquam ictus crebros dissecto umbone recepit,

Vndiq; uulneribus saucia membra gerens:

Illum omnes pariter deflent iuuenesq; senesq;;

Et summa exequias urbs pietate facit.

Multus honos tumulo, natisq; rependitur eum,

Et soboli illorum, quæ genus inde trahet.

Non decus illius, celebris nec fama peribit:

Immortalis enim est, si licet in tumulo;

Quisquis

Quis in armis ruens, nec saeo à Marte recedens,

Pro patria et natis fortiter occiderit.

Si uero incolmis mortem uitarit acerbam,

Rettuleritq; sua parta trophya manu,

Illum omnes pariter decorant iuuenesq; senesq;

Et bona percipiens plurima laetus obit.

Affectus senio toti gratissimus urbi est,

Prorsus et hunc ipsum laedere quisq; cauet.

Turba senum iuuenumq; loci concedit honorem,

Nullus et equalis se equiparare uelit.

Ergo aliquis tantæ uirtutis tangere culmen

Conetur, toto pectore bella petens.

Eiusdem uel Callini.

O iuuenes, quid uult sibi tanta ignavia? ubi nam

Sunt animi? num de finitimiis rubor est

Segnitem ob uestram? secura pace potiri

Creditis, at bello patria tota tremit.

Quilibet audacter mauortia surgat ad arma,

Atq; aliquis moriens ultimatela uibret.

Pro patria pulchrum est natisq; et coniuge chara

Pugnare, et ualida bella cire manu.

Mors aderit, cum fata uolent. iam quis mihi recta

Prodeat in pugnam, cum citò copta fuit,

Tollens terribili gladium uirtute, tegensq;

Portia prægrandi pectora sub clypeo?

Effugere haud ulli mortem conceditur, et si

A superbit ortum duceret ipse suum.
 Sepe quis à bello, telisq; reuersus, et hoste,
 Repperit in proprijs edibus exitium:
 Nec tamen hic gratus populo est, nec amabilis ullus:
 Illum autem deflet cum iuniorē senex.
 Quippe sui desiderium post fata relinquit
 Fortis, at in uita est semideo similis:
 Conspicitur siquidem ueluti fortissima turris:
 Nam que multi agerent, omnia solus agit.

Eiusdem.

Alcidæ sed enim genus insuperabile, fortis
 Este animo: nondum flexa lous facies.
 Vos ne turba uirum, densus ne terreat hostis:
 Omnis in aduersos obvia tela gerat.
 Inuisamq; adeò statuens abrumpere uitam,
 Præcipiti cursu malit abire semel.
 Nostis enim quām sint horrenia prælia Martis,
 Nostis et armigeræ quanca sit ira de.e.
 Terga cecidistis partim, partimq; fugati
 Estis, et experti scitis utrumq; satis.
 Qui perstant simul, et primi certamina teneant.
 Audentes animo cominus arma se qui,
 Per pauci moriumur, et à tergo agmina scruant.
 Ast hominis timidigloria tota perit.
 Vix mala quis uerbis perstringere singula posse,
 Que uir, qui in bello surpiageſſit, habet:

Nempe

Nempe ingens ignominia est, fugitare parvus;

Lethali gladio terga secare uiri.

Turpe et puluerca stratum tellure cadaver,

Dorsa gerens crebris saucia vulneribus.

Progrediens aliquis maneat pede firmus utroque;

In terra, stricto dente labella premens:

Et latum obijciens clypeum protendat ad ictus,

Quis emora, atque humeros, pectus et omne tegat;

Atque manu dextra robustam torqueat hastam,

Et summo pendens uertice crista tremat.

Fortiter arma mouens, bellandi exerceat artem;

Nec procul a telis perstet habens clypeum.

Congrediens aliquis gladium vibrando, uel hastam,

In pugnam, socium cominus accipiat.

Cum pedibusque pedes, cum scutis scuta coaptans,

Cum crista cristam, cum galea galeam.

Et pectus iungens cum pectore, pugnet in hostem,

Sive tenens hastam, sive tenens gladium.

At uos, qui leibus nudis trepidatis in armis,

Grandia praevalida mittite saxa manu.

Atque hostes contra teretes torqueat sagittas:

Nec quis ab armatis ausit abesse uiris.

Eiusdem,

Gloria magna uiri est, qui primas ante phalangas

Occubuit, patriæ nomine bella gerens.

At miserum est, aliquis patria cum pulsus et agris,

D. 3

Mendicac

Mendicans uictum quærit ubiq; suum.
 Et chara cum matre, sc̄ne & genitore uagatur,
 Vxorem iuuem & pignora parua trahens.
 Namq; odiosus erit, quamcunq; migrarit in urbē,
 Ut qui pauperiem pergraue gestet onus.
 Et genus infamat, & formæ turpat honorem.

Deniq; & anxietas & dolor omnis adest.
 Atq; uiri tandem per tot uiscrimina tracti

Quis pudor? aut que animum tangere cura potest?
 Has nos pro patria, & natis moriamur in armis,

Nec uitam metuat perdere quisq; suam.
 O iuuenes propè conserti Mauortis obite.
 Prælia, nec turpi uertute terga metu:
 Audaces quin este animis, & pectore forti,
 Inter pugnandum nec sit obire graue.

At queis iam nec membra uigent, et quassa pedum uis,
 In bello pudeat deseruisse sc̄nes.

Infame hoc & turpe nimis, iuuenum ante cateruas,
 In primis senior, si cadat agminibus:
 Canos iamq; gerens barbæ, capitisq; capillos,
 Exhalans animam pulucream per humum:
 Atq; tenens manibus respersa cruore pudenda,
 Cernenda iratis non nisi luminibus.

Omnia persimilis iuueni, conamine magna,
 Ut pubertatis flos sibi detur, agit.
 Ille oculis hominum gratus, dum uiuit, habetur.

Sententiae.

45

Strenuus at primis cæsus in agminibus.
Progrediens aliquis maneat pede firmus utroq;
In terra, stricto dene labella premens.

E' NAV MACHIO, SIM.

Vallamberto inter-
prete.

Expertem ueneris satius mansisse, pudore
Indomito, et puris meditari gaudia curis;
Atq; utero nullum grauidani tollere pondus,
Lucimæ et duros non formidare labores.
Ast in fœmineo reginam aecumbere coetu,
Mentis eo uitæ mittentem lumina, uerum
In qua connubium pulchrumq; iugatur, et in qua
Diuinis claros monitis parit obsita sensus.
Quòd si te ignotæ uitæ subit alta cupido,
Dicam equidem prudens, qua turatione secundis
Hanc ducas nauem uenit, ac pectore lato.
Hic tibi sit coniux quem decreuere parentes.
Viues, si fueris prudentem natta, beatè.
Sin secus, hunc animo fas est tolerare libenter.
Quod si quid suadens prudensi fuderit ore,
Obsequitor morum nec sit discordia, blandis
Ac potius uerbis tristes huic exime curas.
Est indignandi coniux doctrina marito.
Ille foris tractet quæ possit munera rerum.
Ipsa domus custos priuatam suscipe curam.

D 4

Fœm-

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Une ou plusieurs pages ont été volontairement omises ici.

Dolor & calamitas. Si mihi tribuit fidem,
Si nullus ultro cruciet indulgens malis,
Animum tenaci nec dolore exerceat.

Eiusdem.

Homo cum sis, nihil assere stabile.
Nec ubi uideris hominem, certa
Spacia aetatis promitte. etenim
Muscæ uolucris res in morem
Inconstantia rotat humanae.

Eiusdem.

Nec nullus expers criminis nec mortis est.

Eiusdem.

Vt arma fugias, fata non fugies tamen.

Eiusdem.

De luce cassis cor memoriam non supra
Vnum tenebit, si cor habcamus, diem.

F I N I S.

FRANCOFVRTI, EX OFFICINA
Ludouici Lucij, Anno Salutis hu-
manæ M. D. L X I I I,
Mense Septembri.